

STORTINGET

Innst. 286 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra kontroll- og konstitusjonskomiteen

Dokument 12:29 (2015–2016)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Grunnlovsforslag fra Martin Kolberg, Jette F. Christensen, Gunvor Eldegard, Helge Thorheim, Tom E. B. Holthe, Abid Q. Raja, Bård Vegar Solhjell og Karin Andersen om ny § 103 (rett til å stifte familie mv.)

Til Stortinget

Sammendrag

Dokument 12:29 (2015–2016), grunnlovsforslag fremmet av Martin Kolberg, Jette F. Christensen, Gunvor Eldegard, Helge Thorheim, Tom E. B. Holthe, Abid Q. Raja, Bård Vegar Solhjell og Karin Andersen, gjelder en ny § 103 i Grunnloven om rett til å stifte familie mv.

Forslagsstillerne viser til at forslaget fremmes på bakgrunn av Menneskerettighetsutvalgets forslag i Dokument 16 (2011–2012).

Stortingets presidentskap besluttet den 18. juni 2009 å nedsette et utvalg til å utrede og fremme forslag til en begrenset revisjon av Grunnloven med det formål å styrke menneskerettighetenes stilling i nasjonal rett ved å gi sentrale menneskerettigheter grunnlovs rang.

Utvalget avga 19. desember 2011 sin rapport til Stortingets presidentskap. Rapporten er trykt som Dokument 16 (2011–2012).

Menneskerettighetsutvalget foreslo en ny § 103 i Grunnloven om ektefellers rettigheter og vern om familien. Ekteskapet og familien er omtalt i Verdenserklæringen, i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) og i FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK). Samlet gir disse be-

stemmelsene uttrykk for at familien er den grunnleggende enhet i samfunnet, at statene har særlig plikt til å bistå barnefamilier, at familien har rett til beskyttelse fra staten, at den enkelte har rett til å stifte familie og selv velge sin ektefelle, og at ektefeller skal ha like rettigheter ved inngåelse av ekteskap, i ekteskap og ved oppløsning av ekteskap.

Utvalget viste til at ordet «familie» i dag byr på en del utfordringer som tidligere tider var ukjent med. Mens man før gjerne siktet til «kjernefamilien» eller «storfamilien», er familielivet i dag preget av større mangfold. Utvalgets mindretall, Kari Nordheim-Larsen, mente at det ikke burde nevnes særskilt i Grunnloven at familien er en grunnleggende enhet.

Om den nærmere begrunnelsen for forslaget vises det til Dokument 16 (2011–2012), s. 180 flg.

Forslagsstillerne fremmer forslaget fra mindretallet i Menneskerettighetsutvalget, Kari Nordheim-Larsen.

Forslaget er tidligere fremsatt som Grunnlovsforslag 35 (2011–2012), jf. Dokument 12:35 (2011–2012) og Innst. 183 S (2013–2014). Forslaget ble behandlet i Stortinget 13. mai 2014, men oppnådde ikke det tilstrekkelige grunnlovsmessige flertall.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

«Ny § 103 skal lyde:

Enhver som har oppnådd gifteferdig alder, har rett til å stifte familie, inngå ekteskap og oppløse ekteskap i henhold til nærmere bestemmelser gitt ved lov. Ekteskap kan bare inngås med ektefellenes samtykke og frie vilje.

–

Alle som har nådd gifteferdig alder, har rett til å skipe familie, gifte seg og skilje seg i samsvar med nærare

føresegner gjevne i lov. Giftarmål krev fri vilje og samtykke frå ektemakane.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Dag Terje Andersen, Eva Kristin Hansen og Magne Rommetveit, fra Høyre, Svein Harberg og Bente Stein Mathisen, fra Fremskrittspartiet, Hanne Dyveke Søttar, fra Senterpartiet, Nils T. Bjørke, fra Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, og uavhengig representant, Ulf Leirstein, viser til Dokument 12:29 (2015–2016), hvor det fremmes forslag til ny § 103 om at enhver som har oppnådd gifteferdig alder, har rett til å stifte familie, inngå ekteskap og oppløse ekteskap, av egen fri vilje. Forslaget bygger på Menneskerettighetsutvalgets mindretallsforslag.

Komiteen viser til at ekteskapet og familien er omtalt i Verdenserklæringen, i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) og i FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK). Samlet gir disse bestemmelsene uttrykk for at familien er den grunnleggende enhet i samfunnet, at statene har særlig plikt til å bistå barnefamilier, at familien har rett til beskyttelse fra staten, at den enkelte har rett til å stifte familie og selv velge sin ektefelle, og at ektefeller skal ha like rettigheter ved inngåelse av ekteskap, i ekteskap og ved oppløsning av ekteskap.

Komiteen viser til at forrige gang forslaget var til behandling som grunnlovsforslag, oppnådde det ikke tilstrekkelig grunnlovsmessig flertall. Det var ingen strid om retten for enhver som har oppnådd gifteferdig alder, til å stifte familie, inngå ekteskap og oppløse ekteskap. Det var heller ikke noen uenighet om at ekteskap bare kan inngås med ektefellenes samtykke og frie vilje. Uenigheten den gang gjaldt forslaget om å grunnlovfeste familien som grunnleggende enhet i samfunnet.

Komiteen viser til at ordet «familie» i dag byr på en del utfordringer som tidligere tider var ukjent med. Mens man før gjerne siktet til «kjernefamilien» eller «storfamilien», er familielivet i dag preget av større mangfold. Om den nærmere begrunnelsen for forslaget vises det til Dokument 16 (2011–2012), s. 180 flg.

Nåværende forslag går ut på å fastslå retten til å stifte familie og rett til å inngå ekteskap uten at den opprinnelige innledende setningen om at familien er den grunnleggende enheten i samfunnet, som opprinnelig var flertallsforslaget til Menneskerettighetsutvalget, tas med.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener likevel at dagens lovgivning ivaretar den nødvendige lovregulering, og at det ikke er behov for at retten til familie mv. grunnlovfestes. Flertallet anbefaler på denne bakgrunn at forslaget ikke bifalles.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til forslagsstillernes begrunnelse og mener at et så sentralt element i menneskers liv som retten til å stifte familie og til å inngå og oppheve ekteskap uavhengig av kjønn, bør få sin naturlige plass i Grunnloven.

Disse medlemmer anbefaler at forslaget bifalles.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Dokument 12:29 (2015–2016) – Grunnlovsforslag fra Martin Kolberg, Jette F. Christensen, Gunvor Eldegard, Helge Thorheim, Tom E. B. Holthe, Abid Q. Raja, Bård Vegar Solhjell og Karin Andersen om ny § 103 (rett til å stifte familie mv.) – bifalles.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 12:29 (2015–2016) – Grunnlovsforslag fra Martin Kolberg, Jette F. Christensen, Gunvor Eldegard, Helge Thorheim, Tom E. B. Holthe, Abid Q. Raja, Bård Vegar Solhjell og Karin Andersen om ny § 103 (rett til å stifte familie mv.) – bifalles ikke.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 21. mai 2019

Dag Terje Andersen

leder

Hanne Dyveke Søttar

ordfører